

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зам. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

_____

« ____ » _____
201__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація

05 Соціальні та поведінкові науки
052 Політологія
Магістр
Політологія
Теоретична політологія

_____

(за наявності)

_____

(назва спеціалізації)

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Семестр	I
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Петренко Ігор Ігорович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробник: Петренко Ігор Ігорович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук

Затверджено

«_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри політичних наук

_____ (Шляхтун П.П.)

Протокол № _____ від «_____» _____
20__ р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «_____» _____ 201__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про методологічні та аналітичні основи політичної науки, сутність, рівні, технологію, методи та аналітичні методики сучасних прикладних політичних досліджень.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **засвоїти** знання з навчальних дисциплін “Загальна теорія політики”, “Прикладна політологія”, “Політичний аналіз та прогнозування”, “Соціологічні методи політичних досліджень”.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо політичних явищ, процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії й класифікації політології в аналізі соціально-політичних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції політичної системи, прогнозувати перспективи її розвитку з урахуванням особливостей перебігу політичних процесів в умовах сучасної України.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, соціальних подій та явищ; використання іншомовних фахових політологічних інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Методи політичних досліджень» належить до переліку дисциплін вибору студентів та викладається у I семестрі магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів із технологією та основними методами прикладного політичного дослідження. Визначаються практичні проблеми дослідження політичних явищ та процесів, концептуальний контекст та особливості прикладного політичного дослідження. З’ясовуються основні засади процесу прикладного політичного дослідження (етапи, програма) та підготовки до нього, приділяється увага проблемам створення теорії та операціоналізації й вимірювання в прикладному політичному дослідженні. Розглядається моделювання і сценаротехніка в прикладних політичних дослідженнях, окреслюються основи математичного моделювання в політичних дослідженнях. Пояснюється основні засади “ігротехніки” та її особливості в політичних дослідженнях. Послідовно розглядаються методи аналізу текстової інформації. Розглядається ситуаційний аналіз (метод кейс-стаді) політичних проблем. З’ясовуються особливості підготовки підсумкових документів прикладних політичних досліджень.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про методологічні підходи, методи, методики та інструментарій прикладного дослідження політичних явищ та процесів, а також виробити навички трансформації методологічних принципів і вимог у сукупність операцій та процедур отримання знання про політику. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних прикладних дослідженнях політичних явищ та процесів, вмюючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам політичного життя країн сучасного світу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Концептуальний контекст та основні різновиди політичних досліджень,	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна	5

	особливості прикладного політичного дослідження;		робота	
1.2	етапи прикладного політичного дослідження, правила побудови програми прикладного політичного дослідження, основи створення теорії, операціоналізації та вимірювання в прикладному політичному дослідженні;	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.3	поняття, види, принципи побудови, етапи та інструментарій політичного моделювання, основи побудови сценаріїв в прикладних політичних дослідженнях;	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	5
1.4	сутність та особливості “ігротехніки”, поняття та різновиди ігор, базові сценарії в ігротехніці;	Самостійна робота	Конспект першоджерел	6
1.5	основи аналізу політичного тексту, особливості застосування в прикладних політичних дослідженнях когнітивного картування, інтент-аналізу та дискус-аналізу;	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.6	основні характеристики та компоненти підсумкового документу прикладного політичного дослідження, особливості підготовки аналітичних висновків і практичних рекомендацій.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	14
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із методів політичних досліджень;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
2.2	аналізувати основні методи, методики та прийоми, що використовуються в політичній науці, використовувати навички теоретичного аналізу, поєднання певних прийомів, технік пізнання світу політики, дослідження конкретних політичних проблем в практичній професійній діяльності;	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, пояснення до конспекту першоджерел презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	10
2.3	розробляти програму наукового дослідження, правильно оформлювати та презентувати результати досліджень, здійснювати пошук і аналіз необхідної інформації, оцінювати її значимість;	Семінар, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій, письмова контрольна робота	10
2.4	здійснювати експертну оцінку мотивів, норм, ціннісних орієнтацій суб'єктів політичної діяльності в різних соціально-політичних умовах	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	5

	умовах;		текст рекомендацій	
2.5	розробляти технології спрямованого впливу на політичні явища та процеси;	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, текст рекомендацій	5
2.6	готувати рекомендації та матеріали для консультацій політичним акторам щодо практичних проблем політичних явищ та процесів.	Самостійна робота	Текст рекомендацій	5
комунікація:				
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої політологічної літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, текст рекомендацій	3
3.2	презентувати результати проведених прикладних політичних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	3
3.3	вести полеміку стосовно питань прикладних політичних досліджень в умовах глобалізації на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом політології.	Семінари	Дискусії	3
автономність та відповідальність:				
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із прикладних політичних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	2
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених прикладних політичних досліджень, та порівнювати їх із результатами власне проведених досліджень на основі методик прикладного політичного дослідження;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених прикладних політичних досліджень і пояснень особливостей політичних явищ і процесів.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

Перша частина курсу присвячена загальним засадам прикладних політичних досліджень (контекст та основні різновиди політичних досліджень, особливості прикладного політичного дослідження, етапи та програма прикладного політичного дослідження, особливості створення теорії, операціоналізації та вимірювання в прикладному політичному дослідженні).

Друга частина курсу присвячена основним методам прикладних політичних досліджень (моделювання і сценаротехніка, “ігротехніка”, методи аналізу текстової інформації, ситуаційний аналіз (метод кейс-стаді) політичних проблем, особливості підготовки підсумкових документів прикладних політичних досліджень).

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Конспект першоджерел:

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

4. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

Шкала відповідності оцінок:

Зараховано	60-100 балів
Не зараховано	0-59 балів

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Загальні засади прикладних політичних досліджень</i>				
1	Тема 1. Практичні проблеми дослідження політичних явищ та процесів	2	1	6
2	Тема 2. Процес прикладного політичного дослідження та підготовка до нього	6	2	12
<i>Частина 2. Основні методи прикладних політичних досліджень</i>				
3	Тема 3. Фокус-групи та спостереження як методи збору інформації в прикладному політичному дослідженні	2	1	6
4	Тема 4. Поняття, види, принципи побудови, етапи та інструментарій політичного моделювання	4	2	9
5	Тема 5. “Ігротехніка” та її особливості в прикладних політичних дослідженнях	4	2	9
6	Тема 6. Основні методи аналізу текстової інформації	2	1	9
7	Тема 7. Метод ситуаційного аналізу (кейс-стаді) в прикладному політичному дослідженні	2	1	9

8	Тема 8. Підготовка підсумкових документів прикладного політичного дослідження	2	2	12
9	Індивідуальна самостійна робота: прикладне політичне дослідження на обрану тему			10
10	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2		
	ВСЬОГО	26	12	82

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Семінари – 12 год.

Самостійна робота - 82 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Ахременко А. С. Политический анализ и прогнозирование : [учеб. пособие] / Ахременко А. С. – М. : Гардарики, 2006. – 333 с.
2. Боришполец К. П. Методы политических исследований : [учеб. пособие для студ. вузов] / Боришполец К. П. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 221 с.
3. Мангейм Дж. Б. Политология. Методы исследования / Дж. Б. Мангейм, Р. К. Рич ; [пер. с англ.]. – М. : Изд-во “Весь Мир”, 1997. – 544 с.
4. Політична наука: Методи досліджень : підручник / О.А. Габріелян та ін. ; за ред. О.А. Габріеляна. – К. : ВЦ “Академія”, 2012. – 320 с.
5. Политический анализ и прогнозирование: [учебник] / О.В.Попова. – М.: Аспект Пресс, 2011. – 464 с.
6. Теория и методы в современной политической науке: Первая попытка теоретического синтеза / под ред. С.У. Ларсена ; [пер. с англ. Е.А. Жуковой]. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2009. – 751 с.

Додаткова:

1. Акимов В.П. Математика для политологов / В.П. Акимов. – М.: МГИМО, 2011. – 210 с.
2. Алексеева Т.А. Современные политические теории: Курс лекций. – М. : Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД РФ : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2007. – 464 с.
3. Алтунян А.Г. Анализ политических текстов: Учебное пособие. – М. : Универсальная книга; Логос, 2006. – 384 с.
4. Ахременко А.С. Политический анализ и прогнозирование: Введение в количественные методы: Учебное пособие. – М.: Издательство Московского университета, 2012. – 472 с. Бреннен Л. Деловой этикет. – М.: Рипол классик, 2007. – 463 с.
5. Батков Денис, Растомашкин Андрей “Информация: сбор, защита, анализ”: ООО Изд. Яуза; Москва; 2001. http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=145231
6. Вступ до політичної аналітики : навч. посібник / [Телешун С. О., Титаренко О. Р., Рейтерович І. В., Вировий С. І.] ; заг. ред. О. Телешун. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 220 с.
7. Добренъков В.И. Методы социологического исследования / В.И.Добренъков, А.И.Кравченко. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 768 с.
8. Йоргенсен Марианне В., Филипс Луиза Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / Пер. с англ. – 2-е изд., испр. – Х.: Изд-во “Гуманитарный Центр”, 2008. – 352 с.
9. Крауз-Мозер Б. Теории политики. Методологические принципы / Пер. с польск. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2008. – 256 с.
10. Кулаков В. В. Информация как ресурс аналитической деятельности и составляющая процесса принятия политических решений / В. В. Кулаков // Вестник Московского университета. Серия 12. Политические науки. – 2008. – № 1. – С. 104–114.
11. Курносоев Ю.В., Конотопов П.Ю. АНАЛИТИКА: методология, технология и организация информационно-аналитической работы. — Москва: Издательство “Русакс”, 2004 г. — 550 с.
12. Методологические подходы политического исследования и метатеоретические основы политической теории. Комментированное введение / [сост. Н. Конеген, К. Шуберт]. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – XVIII, 220 с.

13. Ожиганов Э. Н. Стратегический анализ политики: теоретические основания и методы : [учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по спец. «Политология»] / Жиганов Э. Н. – М. : Аспект-Пресс, 2006. – 271 с.
14. Петрунин Ю.Ю. Информационные технологии анализа данных. Data analysis : учебное пособие / Ю.Ю. Петрунин. – 2-е издание. – М. : КДУ, 2010. – 292 с.
15. Політична аналітика в системі публічного управління : навч. посібник / [Телешун С. О., Сьомін С. В., Титаренко О. Р. та ін.] ; заг. ред. С. О. Телешуна. – К. : НАДУ, 2008. – 284 с.
16. Польовий М.А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання : монографія / М.А. Польовий. – Одеса : Фенікс, 2011. – 288 с. Елисеєфф В., Елисеєфф Д. Японская цивилизация. – Екатеринбург, 2004.
17. Прикладна політологія : навч. посібник / [за ред. В. П. Горбатенка]. – К. : ВЦ “Академія”, 2008. – 472 с.
18. Сурмин Ю.П. Аналитическая деятельность: теория, методы, инструменты: учеб. для студ. высш. завед. / Ю.П. Сурмин, И.П. Бидзюра – К.: “Освіта України” 2012. – 494 с.
19. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер. с англ. – Х.: Гуманитарный Центр, 2009. – 356 с.
20. Шалак В.И. Контент-анализ. Приложения в области: политологии, психологии, социологии, культурологии, экономики, рекламы / В.И. Шалак. – М. : Издательство “Омега-Л”, 2009. – 272 с.